

ધોરણ : 6 સામાજિક વિજ્ઞાન

પાઠ : ૬ મૌર્યયુગ : ચંદ્રગુપ્ત અને સમ્રાટ અશોક

સ્વાધ્યાય

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો.

(1) ચંદ્રગુપ્તની તમામ સિદ્ધિઓમાં તેમના કયા ગુરુના માર્ગદર્શને ઘણો મહત્ત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો ?

(A) ગુરુ દ્રોણ

(B) ગુરુ સાંદીપનિ

(C) ગુરુ ચાણક્ય

(D) ગુરુ વિશ્વામિત્ર

(2) ચાણક્ય દ્વારા લખાયેલા કયા ગ્રંથમાંથી તે સમયની રાજકીય,
સામાજિક અને આર્થિક વ્યવસ્થા અંગેની માહિતી મળી રહે છે ?

(A) નીતિશાસ્ત્ર

(B) સમાજશાસ્ત્ર

(C) મુદ્રારાક્ષસ

(D) અર્થશાસ્ત્ર

(3) બિંદુસારે અશોકની કયા પ્રાંતના રાષ્ટ્રીય તરીકે નિમણૂક કરી હતી?

- (A) અવંતિ
- (B) તક્ષશિલા
- (C) પાટલીપુત્ર
- (D) ઉજ્જૈન

(4) અશોકે સંઘમિત્રાને બૌદ્ધધર્મના પ્રચાર માટે ક્યાં મોકલ્યા હતા ?

(A) સિરિયા

(B) સિલોન

(C) મ્યાનમાર

(D) ઇજિપ્ત

(5) અશોકના મોટા ભાગના અભિલેખોની ભાષા કઈ હતી ?

(A) ઈરાની

(B) પાલિ

(C) પ્રાકૃત

(D) બ્રાહ્મી

પ્રશ્ન : 2 ટૂંકમાં ઉત્તર આપો.

(1) સમ્રાટ અશોકનું વિશાળ સામ્રાજ્ય ક્યાં સુધી ફેલાયેલું હતું?

❖ સમ્રાટ અશોકનું વિશાળ સામ્રાજ્ય વાયવ્ય સરહદે કંદહાર અને પેશાવર, ઉત્તરમાં નેપાળ, દક્ષિણે મૈસૂર (હાલનું કર્ણાટક), પશ્ચિમે ગુજરાત-સૌરાષ્ટ્ર અને પૂર્વમાં મગધ તેમજ કલિંગ (હાલનું ઓડિશા) સુધી ફેલાયેલું હતું.

(2) સેલ્યુક્સ નિકેતર સાથેના યુદ્ધ બાદ કયાં પરિણામો આવ્યાં ?

❖ સેલ્યુક્સ નિકેતર સાથેના યુદ્ધ બાદ ચંદ્રગુપ્તને વિજય મળતાં ચાર પ્રદેશો મળ્યા. ચંદ્રગુપ્તની બહાદુરી જોઈને સેલ્યુક્સ નિકેતરે પોતાની પુત્રી હેલેનાને તેની સાથે પરણાવી. સેલ્યુક્સે પોતાનો રાજદૂત ચંદ્રગુપ્તના દરબારમાં મોકલ્યો. આમ, સેલ્યુક્સ સાથે યુદ્ધ બાદ ભારત અને ગ્રીક વચ્ચે રાજદ્વારી સંબંધો વિકસ્યા.

(3) મૌર્ય સામ્રાજ્યને વહીવટી સરળતા ખાતર કેટલા વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યું હતું ?

❖ મૌર્ય સામ્રાજ્યને વહીવટી સરળતા ખાતર ત્રણ વિભાગો- (અંગો)માં વહેંચવામાં આવ્યું હતું.

(4) અશોકે ગૌતમ બુદ્ધના કયા-કયા સિદ્ધાંતોના પ્રચાર પર ભાર મૂક્યો?

❖ અશોકે ગૌતમ બુદ્ધના પ્રેમ, દયા, કરુણા, અહિંસા, સદાચાર, અનુકંપા વગેરે સિદ્ધાંતોના પ્રચાર પર ભાર મૂક્યો હતો.

(5) રાષ્ટ્રીય તરીકે નિમાયેલ અધિકારીના કાર્યો જણાવો.

❖ રાષ્ટ્રીય તરીકે નિમાયેલ અધિકારીના કાર્યો આ મુજબ છે :

- (1) સમગ્ર પ્રાંતમાં શાંતિ-વ્યવસ્થાની જાળવણી કરવી.
- (2) કરવેરા ઉઘરાવવા.
- (3) રાજાના આદેશોનું પાલન કરાવવું.
- (4) પ્રાંતમાં બનતા બનાવોથી સમ્રાટ(કેન્દ્ર)ને સતત વાકેફ કરતા રહેવું.

પ્રશ્ન : ૩ નીચેનાં વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.

- (1) મેંગેસ્થનિસ દ્વારા ઇન્ડિકા અને કલ્હણ દ્વારા મુદ્રારાક્ષસની રચના કરવામાં આવી હતી. ☒
- (2) ધમ્મ મહામાત્રનું કાર્ય જૈનધર્મનો પ્રચાર કરી પ્રજાનું નૈતિક ધોરણ ઊંચું લાવવાનું હતું. ☒
- (3) ચંદ્રગુપ્ત પોતાની અંતિમ અવસ્થા શ્રવણ બેલગોડામાં વિતાવી હતી. ☒

(4) બિંદુસારના સમયમાં મગધ મૌર્ય સામ્રાજ્યમાંથી સ્વતંત્ર થઈ
ગયું. ☐

(5) અશોકે ઉપગુપ્તના આદેશને અનુસરીને બૌદ્ધધર્મ અંગીકાર
કર્યો. ☐

Thanks

For watching